TELEVİZYON VE DİN

Yayınlanma: 11 Nisan 2019 - 21:04
Güncelleme: 02 Eylül 2019 - 19:15

İslam Dünyasında Medya (Ürdün - 2)

Ürdün'de medya tarihi ne zamana dayanmaktadır? Günümüzde kaç televizyon kuruluşu bulunuyor? "Ürdün Medya Şehri" ne anlama geliyor? Doktora öğrencisi Ömer Melkavî yazdı.

TELEVİZYON VE DİN 11 Nisan 2019 - 21:04

0
Yorumlar

Ürdün'de medyanın ortaya çıkışı ve gelişimi birkaç aşamada değerlendirilebilir. Buna bağlı olarak bu yazıda Ürdün medyasının ortaya çıkmasından itibaren günümüze gelinceye dek geçirdiği önemli aşamalarını ele almaya çalışacağız.

Ürdün'de Gazeteciliğin Başlaması

"Ürdün Emirliği" 1920 yılında kurulmuş olup gazeteler de o tarihten itibaren düzenli olarak çıkmaya başlamış, bu kapsamda ilk gazete Ma'an şehrinde yayın hayatına başlamıştır. Gazetenin ismi "Hakkı Ya'alu" idi ve el ile yazılıp çoğaltılıyordu. 1920-1921 arasındaki ilk dört sayısı Ma'an kentinde yayınlanan gazetenin beşinci sayısı, Başkent Amman'da yayınlandı. Ancak gazete bu sayının ardından yayın hayatına veda etti. Yıllar sonra 2000 yılında Ma'an Üniversitesi tarafından yeni bir formla yeniden yayınlandı ([i]).

(Ürdün'ün ilk gazetesi **"Hakkı Ya'alu" الحق يعلو**)

Hakkı Ya'alu gazetesinden sonra yayına başlayan ikinci gazete ise "Arap Doğu **الشرق العربي**" gazetesi olmuştur. Gazetenin temel özelliği, devlet tarafından çıkarılan resmi bir gazete olmasıdır. Ürdünlüler bu yeni gazete ile ulusal ve uluslararası haberleri takip edebiliyor, Arap dünyasında yaşananları ve edebi hikâyeleri okuyabiliyordu ([i]). Durum uzun yıllar (1920 – 1946) böyle devam etmiş ancak zaman ilerledikçe değişim dönemine girmiştir. Özellikle bağımsızlık sonrası Ürdün'de gazetecilik farklı, yeni bir aşamaya geçmiştir.

Bağımsızlık Sonrası Durum

Ürdün'ün (Ürdün Haşimi Krallığı) bağımsızlığı aslında tam olarak 25.5.1946 yılında ilan edilmiştir. O tarihten bugüne kadarki süre, Ürdün basın tarihi açısından Bağımsızlık Sonrası Aşama olarak adlandırılmaktadır. Konu, bu bölümde sadece gazetecilik açısından ele alınacak, diğer medya organlarına ilişkin bütün önemli aşamalar ileride, özel bir bölümde değerlendirilecektir.

Bilindiği gibi Filistin'in işgalinin ardından milyonlarca Filistinli, mülteci olarak Ürdün'e sığınmıştır. Bu tarihten itibaren kendi topraklarında yayın imkânı kalmayan Filistin gazeteleri de Ürdün'de yayınlanmaya başladı. Filistin gazetelerinin Ürdünlü gazetelerle işbirliği yapması, Ürdün basınına da olumlu yansımıştır. Bazı uzmanlara göre Ürdün gazeteciliğinin durumu, o aşamadan sonra bazı Arap ülkelerinden daha profesyonel ve kapsamlı bir hale gelmiştir.

Ürdün medyasına ilişkin önemli hususlardan biri de Ürdün Basın-Yayın Hukukunun 1952 yılına kadar Osmanlı İmparatorluğunun koymuş olduğu kanunlara göre devam etmesidir. Ürdün'de medya alanındaki ilk hukuki düzenleme 1953 yılında yapılmıştır. Kanunun en önemli noktaları (özellikle bir gazete kurmak isteyen kişiler için) şöyle idi:

- Gazetenin sahibi en az lise diplomasına
- Editör ise üniversite diplomasına sahip olmalıdır. (Marwa, 346 - 347**)**

Radyo

Ürdün'de radyonun doğuşuna geçmeden önce radyonun genel tarihine bakmakta fayda var.

Bazı kaynaklara göre radyo dalgalarının varlığını ilk defa 1860 yılında Maxwell ileri sürmüştür. 1880'li yıllarda Alman fizikçi Heinrich Rudolf Hertz ise radyo dalgalarının varlığı ve ses titreşimlerinin elektronik alanda ışık hızı ile yayıldığını yaptığı deneylerle ispatlamıştır. Marconi'nin nokta ve çizgilerden ibaret işaretlerin tel ve kablo olmaksızın dalgalar halinde (electromagnetic waves) alıcıya gönderebileceğini icat etmesinden sonra (1896) konuşmaların da radyo dalgaları yoluyla yayınlanmasına başlanmıştır. Fakat radyonun kitle haberleşme aracı olarak kullanılması daha sonraları gerçekleşmiştir. (Çiftçi, 516)

Arap ülkelerine bakılınca da radyo yayınlarının ilk olarak 1925'te Cezayir ve Mısır'da başladığı görülmektedir. Bazı Arap ülkelerinde radyo yayınları bağımsızlık sonrası başlarken bazı ülkelerde de askeri ve stratejik olarak kullanılmak üzere işgal kuvvetleri tarafından gerçekleştirilmiştir.

Ürdün'de ilk radyo yayınları 1948 yılında başlamıştır. O tarihte günlük 13 saat yayın yapılıyordu ([i]). Ürdün Radyosu, 1959 yılında Kral Hüseyin tarafından Başkent Amman'da inşa edilen binasına taşınmıştır ([ii]).

(1959 yılında inşa edilen Ürdün radyo binası)

Televizyon

Genel olarak ilk televizyon yayınları 1920'li yıllarda ABD'de başlamış, 1939 yılında da programlı yayınlara geçilmiştir. İlk düzenli televizyon yayınları, Kasım 1936'da İngiltere'de başlamıştır. İkinci Dünya Savaşı süresince duraklayan televizyon yayınlarına 1945 yılından sonra ABD, Sovyetler Birliği ve çeşitli Batı Avrupa ülkelerinde yeniden başlanmıştır. Siyah – beyaz olarak başlayan televizyon yayınları, zamanla renkliye dönüşmüş, ilk renkli yayın, 1958 yılında ABD'de başlamıştır (Çiftçi, 520).

Bazı kaynaklara göre ilk TV yayınları Fas, Irak ve Cezayir'de başlamış ve diğer Arap ülkelerine yayılmıştır. Televizyon yayınları Ürdün'de de 1968 yılında Kral Hüseyin'in önderliğinde günde 4 saat olmak üzere (19.00-23.00 saatleri arasında) başlatılmıştır ([i]). 1974 yılına kadar siyah-beyaz olarak devam eden yayınlar, bu tarihten itibaren renkli olarak yapılmaya başlanmıştır. 1985 yılında da radyo ve televizyon yayınları tek çatı altında birleştirilmiş, televizyona 1993 yılında bir de spor kanalı eklenmiştir ([ii]).

Yeni Medya

Teknolojik gelişmeler, her ülkede olduğu gibi Ürdün medyasında da bir değişim ve dönüşüme sebep olmuştur. Ülkede ilk olarak FASTLINK Şirketi 1994 yılında, Ürdün Telekom Şirketi 1997 yılında, Oranj Şirketi de 2008 yılında kuruldu. Şirketler günümüzde farklı isimlerle devam ediyor.

Ürdün'de internet medyasının temeli de 2006 yılında atıldı. Bu anlamda "Ammon Haber Ajansı" internet üzerinden yayına başlayan ilk mecra olmuştur. Ürdün'de internet medyasının gelişimi hakkında sonraki bölümlerde daha ayrıntılı bilgi vermeye çalışacağız.

Günümüzde Ürdün medyası

- Gazeteler:

Günümüzde Ürdün'de yayın yapan en önemli gazeteler şöyle sıralanabilir:
(Al-Dustour gazetesi):

1967 yılında kurulmuştur. Yayınlarına günlük basılı olarak ve internet üzerinden devam etmektedir ([i]).

(Al-Dustour gazetesi)

(Al-Rai gazetesi): 1971 yılında yayın hayatına başlamıştır. Hem basılı kopya olarak hem de internet üzerinden yayınlarına devam etmektedir ([i]).

(Al-Rai gazetesi)

(Al-Ghad gazetesi): 2004 yılında yayınlanmaya başlamıştır ([i]).

- Uydu TV ve Radyo İstasyonları

Ürdün'de genel olarak 42 radyo istasyonu, 32 televizyon kanalı ve 194 internet sitesi bulunmaktadır ([i]).

- Haber Ajansı (Petra)

Haber ajanslarını kitle iletişim araçlarına ortak hizmet götürme işlevini yerine getiren kuruluşlar olarak tanımlayabiliriz. Haber ajansları, haber ve bilgileri doğru, tarafsız, hızlı ve ayrıntılı bir biçimde toplayarak, bunları belirli bir ücret karşılığı abonelerine aktaran kuruluşlardır (Megep, 2007, 3). 1969 yılında devlet tarafından kurulan Ürdün Haber Ajansı (Petra), ülkenin en önemli ve gelişmiş haber ajansıdır. ([i])
Petra'nın kurulması, ülkedeki radyo, televizyon ve gazete yayınlarının gelişmesinde önemli rol oynamıştır.

- Ürdün medya şehri

Ürdün'ün başkenti Amman'da medyaya ilişkin büyük bir şirket kurulmuştur. Ortadoğu'nun ilk medya şehri olma özelliği taşıyan "Ürdün medya şehri" vergisiz bir sistemle çalışmaktadır ([i]).

- Ürdün Üniversitelerindeki İletişim Bölümleri

Önceki bölümlerde Ürdün'deki medya yapılanması hakkında bilgi vermeye çalıştık. Bu bölümde de Ürdün'deki medyanın akademik yanına dikkat çekmeye çalışacağız.

Ürdün medyasının gelişmesi ile üniversitelerde de medya-iletişim bölümleri açılmaya başlanmış, bu bölümlerden mezun olan öğrenciler, gerek Ürdün'de gerekse de diğer ülkelerdeki çeşitli medya

kuruluşlarında profesyonel iş hayatına atılmaya başlamıştır.

Ürdün üniversitelerindeki medya fakülteleri/bölümleri genel olarak şunlardır:

- Yarmouk Üniversitesi Medya Fakültesi (Devlet Üniversitesi): Medya alanında Ürdün'deki en büyük fakültedir. Fakültede radyo, gazetecilik ve halkla ilişkiler ve tanıtım bölümleri bulunmaktadır. Fakültede İletişim yüksek lisans programı da vardır.
- Ürdün Medya Enstitüsü: 2006 yılında açılmıştır. Mesleki uygulamaların da yapıldığı enstitüde yüksek lisans programı da bulunmaktadır.

Bunların dışında Ortadoğu, Petra, Azarka ve Cadara (özel) üniversitelerinde de İletişim fakülteleri bulunmaktadır.

Kaynakça

[i] http://jordanmediacity.com/ar/
[i] http://petra.gov.jo/public/Arabic.aspx?Lang=1&Page_Id=1735&Menu_ID=29&Site_ID=2
[i] http://www.mc.gov.jo/
[i] http://www.alghad.com/about-us.php

[i] http://alrai.com/
[i] http://adustour.com/
[i] http://www.jrtv.jo/page.aspx?page_key=key_abouttv&lang=ar
[ii] http://www.startimes.com/?t=22774387
[i] http://www.jrtv.jo/page.aspx?page_key=key_about&lang=ar
[ii] http://www.ahkelak.net/page.aspx?pg=7&si=6&ni=85762&md=newsdetail
[i] https://www.academia.edu/9048844/%D8%B5%D8%AD%D9%8A%D9%81%D8%A9_%D8%A7%D9%84%D8%B4%D8%B1%D9%82_%D8%A7%D9%84%D8%B9%D8%B1%D8%A8%D9%8A
[i]https://www.academia.edu/9048850/%D8%B5%D8%AD%D9%8A%D9%81%D8%A9_%D8%A7%D9%84%D8%AD%D9%82_%D9%8A%D8%B9%D9%84%D9%88

Diğer kaynaklar

- Çiftçi, Ahmet: Kitle Haberleşmesindeki Gelişmeler Yeni Radyo ve Televizyon Rejimi Nasıl Olmalıdır?
- Megep: Gazetecilik, Ajans Haberciliği , Ankara, 2007.
- Marwa, Adeeb: Arap Basını, Kökeni ve Gelişimi, 1961.

İslam dünyasında medya # Ürdün medyası # Ömer melkavi